

Andrzej Boczkowski

KOMPETENCJE PROFESJONALNE W ZAKRESIE ORZECZNICTWA W MEDYCYNIE PRACY JAKO PRZEDMIOT KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO*

PROFESSIONAL COMPETENCES IN CERTIFICATION IN OCCUPATIONAL MEDICINE AS A SUBJECT OF POSTGRADUATE TRAINING

Z Pracowni Analiz Jakości Kształcenia

Instytutu Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera w Łodzi

Kierownik Pracowni: dr n. hum. A. Boczkowski

STRESZCZENIE W latach 1999–2001 w Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi gromadzone były (za pomocą specjalnych ankiet) dokonywane przez słuchaczy oceny programów kształcenia, treści zajęć i osób prowadzących zajęcia na wszystkich kursach podyplomowych w zakresie medycyny pracy. Przeprowadzane były także badania za pomocą kwestionariuszy samooceny nabytych kompetencji. W rezultacie analizy porównawczej określony został stopień, w jakim poszczególne kursy w zakresie orzecznictwa w niektórych dziedzinach medycyny pracy realizowane w latach 2000–2001 w IMP spowodowały odczuwany przez słuchaczy przyrost kompetencji profesjonalnych w tym zakresie. Ponadto z pełnego zestawu tematów zajęć realizowanych w ramach kursów z zakresu medycyny pracy prowadzonych w latach 1998–2001 wyodrębnione zostały oraz scharakteryzowane ilościowo i jakościowo tematy zajęć bezpośrednio dotyczące problematyki orzeczniczej – w porównaniu z innymi zakresami problemowymi kształcenia specjalistycznego w dziedzinie medycyny pracy.

W rezultacie przeprowadzonego w 1999 r. specjalnego badania ewaluacyjnego pytań testowych określona została jakość niektórych pytań z zakresu orzecznictwa, stosowanych w sprawdzianach wiedzy specjalistycznej z medycyny pracy. Med. Pr. 2002, 53, 6, 501–505

SŁOWA KLUCZOWE: orzecznictwo w medycynie pracy, jakość kształcenia podyplomowego, ocena skuteczności kształcenia, samoocena kompetencji profesjonalnych

ABSTRACT In the Nofer Institute of Occupational Medicine, Łódź, teaching programs, contents of classes and teaching personnel of all postgraduate training cycles in occupational medicine were assessed (at the end of classes using a special questionnaire) by the students in the years 1998–2001. The evaluation studies with the help of a questionnaire on the self-assessment of acquired competencies were also carried out during this period. A comparative analysis enabled to define the degree in which particular courses (training cycles) concerning directly certification in some domains of occupational medicine, performed in 2000–2001, contributed to the increased professional competencies perceived by the students.

Furthermore, of the whole list of occupational medicine subjects taught in 1998–2000, those concerning directly certification were separated, characterized quantitatively and qualitatively and compared with other aspects of specialistic training in occupational medicine.

On the basis of a specific evaluation study of the testing questions, performed in 1999, the quality of some questions on certification used in the tests of knowledge in occupational medicine was described. Med Pr 2002, 53, 6, 501–505

KEY WORDS: certification in occupational medicine, postgraduate training quality, training efficiency assessment, self-assessment of professional competences

WSTĘP

W odniesieniu do podyplomowego kształcenia specjalizacyjnego w dziedzinie medycyny pracy formułowane są, bezpośrednio i pośrednio, konkretne oczekiwania kompetencyjne, a więc dotyczące przede wszystkim określonego zakresu wiedzy i umiejętności – m.in. w zakresie orzecznictwa. Bezpośrednio, sformalizowane oczekiwania w tym względzie zawarte są w oficjalnym zakresie kompetencji nabywanych w trakcie specjalizacji (jako jedno z 13 zadań służby medycyny pracy)** oraz w wymaganych wiadomościach ogólnych z zakresu klinicznej patologii zawodowej***.

* Praca wykonana w ramach zadania finansowanego z dotacji na działalność statutową nr IMP 4.6 pt. „Opracowanie i wdrożenie systemu zarządzania jakością kształcenia podyplomowego w Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi”. Kierownik zadania: dr hum. A. Boczkowski.

** Zadanie określone następująco: „Postępowanie orzecznicze dotyczące oceny zdolności do pracy w konkretnych warunkach środowiskowych” (1, s. 16).

*** Spośród 11 zakresów wiadomości ogólnych w ramach klinicznej patologii zawodowej 4 dotyczą bezpośrednio orzecznictwa (większość pozostałych dotyczy orzecznictwa pośrednio): „(...) 3. Znajomość ogólnych zasad diagnostyki, orzecznictwa i profilaktyki chorób zawodowych. 4. Znajomość trybu stwierdzania chorób zawodowych (...) 9. Znajomość ogólnych zasad postępowania orzeczniczego w chorobach parazytologicznych (...) 11. Znajomość przepisów prawnych dotyczących: (...) orzecznictwa o czasowej, częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy (...)

W sposób pośredni (mniej lub bardziej uświadomiony) oczekiwania w tym względzie formułowane są również przez samych słuchaczy, u których obserwowany w ostatnich latach wzrost krytycznego nastawienia wobec programów szkoleń oraz sposobu prowadzenia zajęć kanalizowany jest głównie w postulatcie praktyczno-instruktażowej przydatności kształcenia specjalizacyjnego. Podyplomowe kształcenie specjalizacyjne w dziedzinie medycyny pracy jest również krytycznie obserwowane przez pracodawców, środowisko profesjonalne i opinię publiczną. W tej sytuacji szczególnego znaczenia nabierają przedsięwzięcia mające na celu monitorowanie i ocenę jakości kształcenia podyplomowego, rozumianej przede wszystkim jako jego skuteczność, tzn. rzeczywiste osiągnięcie celów kształcenia w toku szkoleń i studiów podyplomowych, ale również jako osiągnięcie określonych standardów wiedzy i umiejętności profesjonalnych.

MATERIAŁ I METODY

W latach 1998–2001 w Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi (IMP) gromadzone były (za pomocą specjalnych ankiet) do-

Tabela I. Ogólna ocena kursów dotyczących orzecznictwa w porównaniu z innymi kursami z zakresu medycyny pracy przeprowadzonymi w Instytucie Medycyny Pracy w latach 2000–2001: średnie ocen dotyczących różnych aspektów procesu kształcenia (skala ocen: 1–5)

Table I. General assessment of the courses concerning certification in comparison with other courses in occupational medicine carried out in the Nofer Institute of Occupational Medicine in the years 2000–2001: the averages of the scores relating to different aspects of the training process (scale: 1–5)

Rodzaj kursu Type of the course	Treść zajęć Contents of the courses	Wykładowcy Teaching staff	Organizacja zajęć Organization of the courses	Kwestie socjalno-bytowe Social and vital matters	Ogólna atmosfera General atmosphere
Kursy dotyczące orzecznictwa Courses concerning certification in occupational medicine	4,27	4,17	4,28	3,65	4,45
Inne kursy z zakresu medycyny pracy Other courses in occupational medicine	4,52	4,51	4,60	3,82	4,66
Ogółem Total	4,48	4,45	4,55	3,79	4,63

konywane przez słuchaczy oceny programów kształcenia, treści zajęć i osób prowadzących zajęcia w ramach kształcenia podyplomowego w zakresie medycyny pracy. Przeprowadzane były także badania za pomocą kwestionariuszy samooceny nabytych kompetencji. Procedurom ewaluacyjnym poddani zostali uczestnicy wszystkich kursów oraz studiów podyplomowych, jakie prowadzone były w tym okresie. Dane zgromadzone w ten sposób zamieszczane były w raportach przekazywanych na bieżąco kierownikom kursów (studiów podyplomowych), a następnie poddane zostały zbiorczej analizie porównawczej. W 1999 r. przeprowadzone zostało ponadto specjalne badanie ewaluacyjne pytań testowych z zakresu medycyny pracy, w ramach którego eksperci oceniali różne wymiary pytań używanych na kursach specjalizacyjnych (2).

Analiza porównawcza sytuująca poszczególne kursy i tematy zajęć oraz pytania testowe z zakresu orzecznictwa na tle szerszej panoramy kształcenia specjalistycznego w dziedzinie medycyny pracy przyniosła m.in. następujące rezultaty, które przedstawione zostaną w dalszym ciągu niniejszego opracowania:

1) określony został stopień, w jakim poszczególne kursy w zakresie orzecznictwa w niektórych dziedzinach medycyny pracy realizowane w latach 2000–2001 w IMP spowodowały odczuwany przez słuchaczy przyrost kompetencji profesjonalnych w tym zakresie,

2) z pełnego zestawu tematów zajęć realizowanych w ramach kursów z zakresu medycyny pracy prowadzonych w IMP w latach 1998–2001 wyodrębnione zostały, a następnie scharakteryzowane ilościowo i jakościowo tematy zajęć bezpośrednio dotyczące problematyki orzeczniczej – w porównaniu z innymi zakresami problemowymi kształcenia specjalistycznego w dziedzinie medycyny pracy,

3) określona została jakość niektórych pytań testowych z zakresu orzecznictwa stosowanych w sprawdzianach wiedzy specjalistycznej w dziedzinie medycyny pracy.

Rezultaty długofalowych badań ewaluacyjnych - uogólniające i systematyzujące liczne obserwacje cząstkowe - mogą być użyteczne w procesie konstruowania i modyfikacji programów kształcenia oraz w realizacji procesu dydaktycznego.

WYNIKI

W latach 2000–2001 przeprowadzonych zostało w Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi 37 kursów podyplomowych z zakresu medycyny pracy. Na zakończenie tych kursów ich uczestnicy wypełniali ankiety oceniające program kursu, wykładowców oraz – w większości przypadków – także skuteczność kształcenia mierzona m.in. poziomem odczuwanego przyrostu kompetencji w danym zakresie medycyny pracy. Sześć kursów poświęconych było w całości lub w znacznej części orzecznictwu w wybranych działach medycyny pracy*, zaś w przypadku pięciu z nich słuchacze oceniali odczuwany przez siebie przyrost kompetencji orzeczniczych**.

W tabeli I przedstawiono średnie ocen dotyczących różnych aspektów procesu kształcenia w ramach kursów z zakresu orzecznictwa w medycynie pracy w porównaniu z pozostałymi kursami podyplomowymi z zakresu medycyny pracy.

Przy powszechnie bardzo dobrej średniej ocen, dotyczących poszczególnych aspektów kształcenia w zakresie medycyny pracy, daje się zauważyć tendencja do nieco mniej pozytywnej oceny kursów dotyczących orzecznictwa. Być może ma ona swoje źródło we wspomnianych wyżej bardziej praktycznych oczekiwaniach słuchaczy, nie do końca spełnionych przez programy kursów.

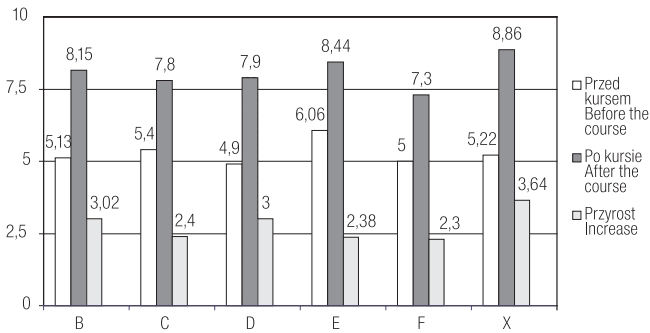
Na ryc. 1 przedstawione są rezultaty samooceny dokonanej przez słuchaczy w odniesieniu do swoich kompetencji w zakresie objętym programami kursów dotyczących orzecznictwa w niektórych działach medycyny pracy – w porównaniu z rezultatami takiej samooceny w przypadku innych kursów podyplomowych z medycyny pracy.

Po każdym z pięciu kursów słuchacze oceniali w skali 10-stopniowej swoją wiedzę i umiejętności **przed kursem** oraz **po jego zakończeniu**. Dla każdego kursu obliczany był **wskaźnik przyrostu kompetencji**, będący średnią indywidual-

* Pięć kursów pt. „Narażenie na promieniowanie jonizujące – orzecznictwo lekarskie” (A – kurs przeprowadzony w dniach 31.01–02.02.2000; B – 26–28.06.2000; C – 2.10.2000; D – 22–24.05.2001; E – 6–8.11.2001) oraz jeden pt. „Zasady diagnostyki, orzecznictwa, profilaktyki chorób zawodowych narządu słuchu i głosu” (F – 7–9.06.2001).

** Oprócz kursu A (zob. poprzedni).

- B. Narażenie na promieniowanie jonizujące – orzecznictwo lekarskie (26–28.06.2000).
 B. Exposure on ionizing radiation – medical certification (26–28 June 2000).
 C. jw. (2–4.10.2000).
 C. As above (2–4 October 2000).
 D. jw. (22–24.05.2001).
 D. As above (22–24 May 2001).
 E. Zasady diagnostyki, orzecznictwa, profilaktyki chorób zawodowych narządu słuchu i głosu (7–9.06.2001).
 E. Principles of diagnostics, certification and prophylaxis of diseases of voice and hearing organ (7–9 June 2001).
 F. Narażenie na promieniowanie jonizujące – orzecznictwo lekarskie (6–8.11.2001).
 F. Exposure on ionizing radiation – medical certification (6–8 November 2001).
 X. Średnia dla pozostałych kursów z medycyny pracy.
 X. The average for other courses in occupational medicine.

Ryc. 1. Odczuwane przyrosty kompetencji w rezultacie uczestnictwa w kursach dotyczących orzecznictwa w medycynie pracy przeprowadzonych w IMP w latach 2000–2001.

Fig. 1. Perceived competence increase resulted from the participation in the courses concerning certification in occupational medicine carried out in the Nofer Institute of Occupational Medicine in the years 2000–2001.

nych różnic między oceną swoich kompetencji przed kursem i ich oceną po ukończeniu kursu*.

W przypadku kursów orzeczniczych odczuwane przyrosty wiedzy i umiejętności w rezultacie ukończenia kursu, skądinąd dość wysokie (średnio 2,62 pkt. w skali 10-stopniowej) są wyraźnie mniejsze niż w przypadku innych kursów z zakresu medycyny pracy (średnio 3,64 pkt.). Jedną z przyczyn takiej sytuacji jest być może nieco wyższy poziom kompetencji profesjonalnych „na wejściu”, a więc przed rozpoczęciem kursu: w przypadku kursów orzeczniczych oceniony przez słuchaczy średnio na 5,3, a w przypadku pozostałych kursów na 5,22. Jednakże ważniejszą przyczyną wydaje się relatywnie słabsze spełnianie przez kursy orzecznicze oczekiwań słuchaczy, odzwierciedlone tutaj w niższej średniej ocenie „na wyjściu”, czyli po ukończeniu kursu: 7,92 pkt. wobec 8,44 pkt. w przypadku pozostałych kursów z zakresu medycyny pracy.

Problematyka orzecznictwa lekarskiego obecna była w większości spośród kursów z zakresu medycyny pracy, ja-

kie przeprowadzone zostały w Instytucie Medycyny Pracy w latach 1998–2001. W tabeli II przedstawiono dane liczbowe odnoszące się do trzech podstawowych wymiarów ilościowych problematyki orzecznictwa ujętej w programach kursów z medycyny pracy (liczba tematów, liczba przeprowadzonych zajęć, liczba wykładowców) oraz do jakości kształcenia w tym zakresie (średnia ocen przypisywanych poszczególnym zajęciom przez słuchaczy) – w porównaniu z odpowiednimi danymi dotyczącymi innych tematów podejmowanych w kształceniu podyplomowym w dziedzinie medycyny pracy.

Udział tematów „orzeczniczych” w ogólnej liczbie tematów podejmowanych na kursach z zakresu medycyny pracy oraz udział zajęć dotyczących orzecznictwa w ogólnej liczbie zajęć na kursach z roku na rok ulega zmianie. Zmienność ta w znacznej mierze uwarunkowana jest koniunkturą na rynku usług edukacyjnych z zakresu medycyny pracy – np. istotny wzrost odsetka zajęć na tematy orzecznicze w 2000 r. spowodowany był znaczną liczbą kursów dotyczących zasad przeprowadzania badań lekarskich kandydatów na kierowców i kierownic.

Odsetek wykładowców prowadzących zajęcia z zakresu orzecznictwa w medycynie pracy wyraźnie wzrósł w 1999 r., po czym utrzymywał się na mniej więcej takim samym poziomie, z niewielkim spadkiem w 2001 r.

Tematy dotyczące orzecznictwa w medycynie pracy otrzymywały, średnio rzecz biorąc, nieco wyższe oceny, niż pozostałe tematy – przy ogólnie bardzo wysokim poziomie ocen. Wskazuje to zarówno na duże zapotrzebowanie na tego rodzaju wiedzę i umiejętności, jak i na bardzo wysoki poziom realizacji tego zapotrzebowania w kształceniu podyplomowym prowadzonym w IMP.

Jesienią 1999 r. przeprowadzone zostało badanie ewaluacyjne zestawu 200 pytań testowych stosowanych w sprawdzianach po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego. W badaniu wzięło udział 100 ekspertów – lekarzy specjalistów medycyny pracy. Odpowiedzieli oni na pytania testowe oraz ocenili te pytania według trzech kryteriów: trudności, zgodności z programem kształcenia i praktycznej przydatności problematyki podejmowanej w pytaniu.

Odsetek odpowiedzi poprawnych na pytania dotyczące orzecznictwa wyniósł w grupie ekspertów 63% i dokładnie odpowiadał średniemu odsetkowi odpowiedzi poprawnych na wszystkie pytania w zestawie. W przypadku pytań należących do trzech działów medycyny pracy* odsetek ten był istotnie niższy (średnio 52%), zaś na pytania należące do siedmiu pozostałych działów** odpowiedziało poprawnie nieco więcej osób uczestniczących w badaniu (średnio 68%).

* * Profilaktyka medyczna (47% odpowiedzi poprawnych), fizjologia pracy (47%) i patologia zawodowa (61%).

** Biostatystyka (75% odpowiedzi poprawnych), epidemiologia (72%), zagadnienia prawno-administracyjne (70%), higiena pracy – czynniki chemiczne (65%), psychologia pracy (65%), higiena pracy – czynniki fizyczne (64%), organizacja ochrony zdrowia (64%).

* Wskaźnik ten, odzwierciedlając zbiorowe odczucia badanych grup słuchaczy, przy których rodzajach kompetencji program kształcenia jest bardziej, a przy których mniej skuteczny – w sensie przekazywania słuchaczom nowej wiedzy i umiejętności, rozszerzania posiadanych już przez nich kompetencji profesjonalnych.

Tabela II. Tematy zajęć dotyczących bezpośrednio orzecznictwa w medycynie pracy na kursach przeprowadzonych w Instytucie Medycyny Pracy w latach 1998–2001 – w porównaniu z innymi tematami zajęć z zakresu medycyny pracy

Table II. Topics concerning directly certification in occupational medicine within the courses carried out in the Nofer Institute of Occupational Medicine in the years 1998–2001 – compared with other topics in occupational medicine

Aspekty analizy Analytical aspects		Tematy dotyczące orzecznictwa Topics concerning certification	Pozostałe tematy z zakresu profilaktyki i patologii zawodowej Other topics in occu- pational prophylaxis and pathology	Pozostałe tematy z zakresu medycyny pracy Other topics in occupational medicine	Wszystkie tematy na kursach z zakresu medycyny pracy All topics within the courses on occupational medicine
Liczba tematów Number of topics	Ogółem Total	52 (8,4%)	194 (31,2%)	376 (60,5%)	622 (100%)
	1998	23 (7,0%)	96 (29,3%)	209 (63,7%)	328 (100%)
	1999	41 (13,1%)	102 (32,7%)	169 (54,2%)	312 (100%)
	2000	34 (8,8%)	133 (34,5%)	218 (56,6%)	385 (100%)
	2001	26 (9,3%)	117 (41,9%)	136 (48,7%)	279 (100%)
	Liczba zajęć Number of classes	Ogółem Total	402 (15,1%)	955 (35,8%)	1314 (49,2%)
	1998	46 (5,8%)	239 (30,4%)	502 (63,8%)	787 (100%)
	1999	109 (16,5%)	242 (36,7%)	309 (46,8%)	660 (100%)
	2000	187 (24,6%)	277 (36,4%)	296 (38,9%)	760 (100%)
	2001	60 (12,9%)	197 (42,5%)	207 (44,6%)	464 (100%)
Liczba wykładowców Number of teaching personnel	Ogółem Total	26 (16,0%)	74 (45,7%)	111 (68,5%)	162 (100%)
	1998	11 (10,4%)	39 (36,8%)	78 (73,6%)	106 (100%)
	1999	17 (15,9%)	39 (36,4%)	79 (73,8%)	107 (100%)
	2000	16 (14,5%)	50 (45,4%)	73 (66,4%)	110 (100%)
	2001	13 (12,7%)	49 (48,0%)	59 (57,8%)	102 (100%)
	Średnia ocen (skala 1–5) Average of scores (scale 1–5)	Ogółem Total	4,61	4,55	4,37
1998		4,59	4,55	4,41	4,46
1999		4,60	4,59	4,37	4,49
2000		4,62	4,50	4,22	4,42
2001		4,57	4,62	4,45	4,54

Na rycinie 2 przedstawiono rezultaty ocen eksperckich dotyczących trzech aspektów (wymiarów jakości) badanych pytań testowych: ich trudności, zgodności z programem specjalizacyjnym i praktycznej przydatności podejmowanej w nich problematyki. Oceny wszystkich trzech wymiarów jakości ujęte zostały zbiorczo w formie wskaźników o zakresie od 0 do 100, przy czym w przypadku trudności pytań wskaźnik ten ma charakter negatywny, zaś w pozostałych dwóch przypadkach – pozytywny.

Pytania testowe z zakresu orzecznictwa w medycynie pracy ocenione zostały, średnio rzecz biorąc, jako łatwiejsze od pytań

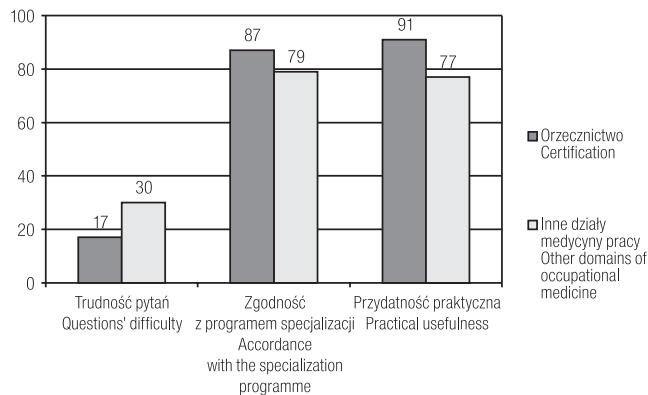
z pozostałych działów (tylko pytania z zakresu organizacji ochrony zdrowia uznane zostały za równie łatwe), jako jedne z najbardziej zgodnych z programem kształcenia specjalizacyjnego (tylko pytania z organizacji ochrony zdrowia uzyskały nieco wyższy wskaźnik zgodności: 89) oraz jako podejmujące problematykę najbardziej przydatną w praktyce lekarza medycyny pracy.

OMÓWIENIE

1. Kursy dotyczące w całości lub w znacznej części orzecznictwa oceniane są nieco mniej pozytywnie niż pozostałe kursy

Ryc. 2. Pytania testowe dotyczące orzecznictwa oraz innych działów medycyny pracy w ocenie specjalistów.

Fig. 2. Testing questions concerning certification and other domains of occupational medicine evaluated by specialists.

z zakresu medycyny pracy, jak również przynoszą mniejsze niż w przypadku innych kursów odczuwane przyrosty wiedzy i umiejętności – prawdopodobnie wskutek spełniania w nieco mniejszym stopniu ukierunkowanych praktycznie (instruktażowo) oczekiwań słuchaczy.

2. Udział tematów „orzeczniczych” w ogólnej liczbie tematów podejmowanych na kursach z zakresu medycyny pracy oraz udział zajęć dotyczących orzecznictwa w ogólnej licz-

bie zajęć na kursach jest zmienny w czasie, co uwarunkowane jest w znacznej mierze koniunkturą na rynku usług edukacyjnych z zakresu medycyny pracy.

3. Tematy dotyczące orzecznictwa w medycynie pracy oceniane są na ogół nieco wyżej niż pozostałe tematy, co wskazuje na duże zapotrzebowanie na tego rodzaju wiedzę i umiejętności oraz na wysoki poziom realizacji tego zapotrzebowania w kształceniu podyplomowym prowadzonym w IMP.

4. Pytania testowe z zakresu orzecznictwa w medycynie pracy ocenione zostały przez specjalistów – w porównaniu z pytaniami z pozostałych działów medycyny pracy – jako stosunkowo najłatwiejsze, jako jedne z najbardziej zgodnych z programem kształcenia specjalizacyjnego oraz jako podejmujące problematykę najbardziej przydatną w praktyce lekarza medycyny pracy.

PIŚMIENNICTWO

1. Marcinkiewicz A., Cybart A.: Podyplomowe kształcenie lekarzy w zakresie medycyny pracy. Przewodnik dydaktyczny. Instytut Medycyny Pracy, Łódź 2001.
2. Boczkowski A.: Ocena jakości kształcenia podyplomowego w zakresie medycyny pracy. Podstawy teoretyczne i praktyka ewaluacyjna. Instytutu Medycyny Pracy, Łódź 2001.

Adres autora: Św. Teresy 8, 90-950 Łódź, e-mail: abocz@imp.lodz.pl

Nadesłano: 15.07.2002

Zatwierdzono: 4.11.2002

